

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՒՄ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻՒՄ ՈՒՐԲԱԹ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1856

ԹԻՒ 535

ԶՄԻՌՆԻՒՄ, 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

Մեծին Բրիտանիոյ և Պարսից տէրութեան մէջ բացուած պատերազմը քիչ անհանգստութիւն և քիչ հոգ չպատճառէր Եւրոպայի խաղաղութեան քաղաքական անձանց վրայ քանզի կը վստահուէր որ Ռուսիան միջամտիս պիտի ըլլայ այս պատերազմին, օգնութիւն ընելով Պարսից կառավարութեան թէ զօրքով և թէ զբաւով։ Այս դիպումին մէջ տարակոյտ չկայ որ ծանր շփոթութիւններ պիտի ծագին Եւրոպայի մէջ և անոր անդորրութիւնը պիտի աւելնի։ Վերմանական լրագրութիւնները հրատարակեցին թէ 50 հազար Ռուսաց զօրք պատրաստ են Շահին օգնութեան երթալու։ Իսկ Պէրլինըն հասած նոր տեղեկութեանցը նայելով՝ յիշեալ լրագրութիւնն է։ Ռաբինսկից տարակոյտ չկայ թէ Ռուսիան անտարբեր դիտողմը պիտի չըլլայ այս պատերազմին, և քիչ ժամանակուան մէջ անշուշտ պիտի յայտնուի անոր բռնեւ ընթացքը։

Այսպիսի արժան կը համարուի մեր ընթերցողաց առջև դնել յետագայ տեղեկութիւնները որ Եւրոպայի մէջ գեղեցիկ է 17 ամսաթուով կը գրեն։

Այս օրերս Ռուսաց կառավարութեան պատերազմի պաշտօնատուներ տեղեկագրութիւններ հասան քանի մը Ռուս զօրաւորութեան հրամանատարութեան ներքե կը գտնուին Վրաց բանակին զանազան զօրաբաժինները։ Այսպէս տառապանք թէ Վրացի զօրապետը, որ ամենէն յառաջագէտ զօրաբաժին կը հրամայէ, պատերազմի յատկապէս մը ներկայացուցեր է իւր կառավարութեանը, խառնաւրով թէ յաջողութեամբ։

ՔԱՂԱՔԱՔԱՆԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ԱՄԵՆԱՅՆԻ

Վարդ գեղացի, Հոգեւոր, և զօրաւորութիւնը նոյն, վասն ամենայն մարդկային մարմինն վտանգող արտերն բժշկելու։

Ի ԶԵՄԻՆ ԲԻՅԵՆ ԼՈՒԼՈՒԹԻՒՆ

Օրինակ ԼՈՒԼՈՒՆԻ ԲԵՆԻՄԱՐԿԻ (Կէտայ) և օգնելու։

ԵՆԻՄԱՌՈՒԹԻՒՆ

(Հարաւորութիւն և վերջ) (1)

Վասն բժշկութեան ջրօրութեան, որ կամ ջրայ համար կամ օդով (քամի)։

Առ տան կամ Երկրորդական գեղաշատը, օրն երկու հեղ, և ամենայն տեղիքն որք ունեւցեալ են, պէտք է ժամի մը չափ լաւ շփուին առաւտապէս օճանելիքէն վրանին դնելով, ամենայն առաւտու և երեկոյ։ Իսկ ջրայի կամ հետեւ գէն մի օւտեր, և ոչ մին խաշու կամ ապուր, կամ անուշ գէնը։ Կեր պարզ մեղէն, և այն օրն երեք անգամէն ոչ աւելի։ Երբեք սակաւ ջուր պիտի խմես, որ գրեթէ միայն ծարաւ չմեղնէ։ Հո մար և այս սակաւ ջուրն խմելուն չմոռնաս մէջն փոքր ինչ պաղլիղ (չապ) դնելով։ Եւ ժամանակի մէջ այսպիսի պարզ գեղաշատութեամբ մէկ զորմանալի փոփոխութիւն գէտ լի լաւ կը տեսնեն, որ նաեւ յոյժ փոփոխութեամբ տեսնակի մէջն ևս իսկ։ Հարժուան և ժուռ գալն զլսաւոր և պիտանի պիտոյք են։

Վասն բժշկութեան Գարակի (տարբեր, գեղացու)։

Մէկ ձուռ պիտանակից զգալով հար թան մը ջրայ մէջ, և հանգերձ վեց կամ ութն գեղաշատով քանիկ խմի առաւտուն նոյնպէս և երեկոյն։ Երբեք խիստ և յամառ հիւանդութիւն ևս կուգէ ըլլայ, սակայն այս գարմանի մօտէն կը յաղթուի շուտով։

Մեծ և փոքր 535 531 թիւերը։

Թեամբ կրնայ ի գործ դնել զայն իր հրամանաց ներքե գտնուած զօրքերով։ Եւ իւր շարժումը սկսելու համար, կը պատահէ որ Պարսիկներ իշխանը Տիֆլիս հասնի, որ զբաղեալ է այժմանի ական նոր սահմանադրութեանը աչքէ անցնելու։

Կիսապատկեր թէ Կովկասեան ամեն գիրքէ լուսն նոր ընդհանուր կառավարիչ իւր վերաւորութեան պառնայ ընդարձակէր է մինչև Կասպից ծովուն արեւելեան եզրերը, ուր զօրապետները Կիսկովայի կայսեր ժամանակէն, սկսեալ էին կանգնելու 5-6 ամբարձրութիւններ, որոնք ապահովութեան մէջ կը պահեն նոյն ծովի զօրքը։ Պատերազմական շարժումները երթեկուծութիւնը այսօրուան օրս կատարեալ բարեկարգութեան մէջ կը գտնուի, ինչու որ կայսերական ծովային պաշտօնատարները և հարկաւոր եղած աշխարհայինները հասան։ Այս պարագային նաեւ տարբեր կրնայ խիստ օգտակար ըլլալ ուտելիքի և պատերազմի վերաբերեալ պաշարները։ Ի վերջոյ զօրաց բանակը փոխադրելու համար, նմանապէս Կասպից ծովուն զանազան կղզիները տանելու համար, ուր Ռուսաց զօրաբաժիններ կան։ Այս կերպիւ Ռուսաց զօրքը Վրացիապատկեր պիտի նաւահանգստին մօտ գտնուած կըլլան։

Օգնութեան գլխաւոր պաշտօնատարաց ամենամեծ նաւերը, որոնք կը գործեն, պատերազմական կարգադրութիւնները այնպիսի ճիշտ կարգու և կանոնի ի գործ դրուած են, որ Ռուսաց զօրաբաժիններ կրնան, հրաման մը ընդունելուն պէս, միեւնոյն ժամանակէն մէջ երեք ժամով Պարսկաստան մտնել։ Առաջին զօրաբաժինը, որ բաղկացեալ է հետեւի, ձիա-

ւոր և թիթանդաձիգ զօրքերէ, կրնայ տուանց արգելքի, Կասպիանէն մտնել ի խոյ և ի խաւրէժ։ Երկրորդ զօրաբաժինը Պարսկէն քաղելով կրնայ զիւրութեամբ Կասպից ծովուն արեւմտեան եզրերէն մինչև Վրացիապատ երթալ, ուր օգնութիւն գտնելով պատերազմական նաւատորմիցէն, առանց արգելքի կրնայ յառաջանալ մինչև Հերաթ արդասաւոր ձորէն անցնելով։ Արեւմտեան զօրք զօրաբաժինը, որ նոյն ծովուն արեւելեան կողմը փոխադրեցաւ, կրնայ այն կողմէն մտնել խորասանի և Հերաթի մէջ։

Այս զինուորական կարգադրութիւնները առաջադրուեցան և ի գործ դրուեցան իսկոյն որ Վրացի տէրութեան Պարսից վրայ ունեցած դիտաւորութիւնները իմացուեցան։ Եւ շատերը համազօրեալ են այստեղ, թէ Ռուսիան կարող պիտի ըլլայ զինուոր զօրութեամբ գէտ դնել նոյն դիտաւորութեանց գործադրութեանը։

Հաստատուն կերեւի թէ ի նպատակ Պարսից Շահին ըլլալու Ռուսաց զինուորական միջնորդութիւնը այն ատենը պիտի սկսի, երբոր Պարսիկներ իշխանը պաշտօնական կերպիւ լուր պիտի առնու թէ Վրացի զօրքը Պարսից ցաւմարը ելեր են։ Այսինքն Ռուսաց բանակին ընդհանուր զօրապետը այս ժամանակէն կը պատահէ, որ Կասպից ծովուն մէջ պաշարները ծայրը գտնուող զօրապետաց որ ճամբայ ելին գէտ ի Պարսկաստան։

Ռուսաց զինուորական պատրաստութեանց վրայ, Պարսիկներ լրագրութիւնը ևս, գեղեցիկ տեղեկութիւն 10 ամսաթուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ։

Գեղաշատ, (կարգադրութեանը նայելով) և բաւականաչափ օճանելիքէն կը ծոցը վրան շփէ օրն երկու հեղ, նոյնպէս և սառն ջրով լուացուի օրն երկու անգամ, ևս օրն երեք գաւաթ (ստաքան) սառն ջուր խմէ (երեք հեղ)։ Հաստատուն պահք (փէհրիղ) պահել պիտի, ոչխարի միս մէկ անգամ և այն ևս սակաւ կեր, կամ կաթն։ Սիւս ամենայն ինչքն վնասակար են, ջրէն ի զատ ոչ ինչ օտար խմելի չեն, միայն թէյ (չայ)։ Հաստ մարդիկ, որք այս ակտիւ խիստ վատ վիճակի մէջն են, բժշկեցան, այս պատուիրանիս անշուշտ հետեւելով։ Երբեք ժուռ գալ օրն աղէկ եղած օրն և բաց և զուարթ օգեղած տեղէրում շատ օգտակար է։

Վասն բժշկութեան անտարբերութեան, անտարբերութեան, փոխադրութեան և սրտի խառնելու, պառնայ զլսաւոր, մաղձախառնութեան, և ջրային տարրութեան։

Այնչափ ակտայնայն յաճախ մարդոց չափաւ հէր քան որպէս այս վերոյգրեւալքն, որոց ընդհանրական ծագումն միշտ ստամոքսէն (մէղդէյ) և լեղքէն լինիլ ճանաչուած է, վասնորոյ փարատեալ գառիթն և ամենայն ցաւը կը հիւսնան։ Իմ գեղաշատն իւրեանց ունեցեալ զարմանալի զօրութեանը աղաքաւ ոչ թէ միայն Եւրոպայի մէջ արժանապարգ և երախտաւոր գտնուած են, այլ նաեւ արեւելեան և արեւմտեան Հնդկաց մէջ ևս, ուրանոր հազարք հազարաց մեռնողք կան լեղքի հիւանդութեանէն, այն կլիմայից մէջ ուր հիւանդութեան ետքէն շուտով մը մահն կը գայ իմ գեղացի փութանակի գործադրութիւն զիւնանք կորստեան մօտէն կապահովուցին։ Վասն որոյ քանի մը անգամ տանական և երկրորդական գեղաշատ առնելով լեղքիցն, ոչ թէ միայն զախտն կը փարատեն այլ նաեւ անձին կատարեալ առողջութիւն կը տան և գրեթէ և կենաց ևս անդորրութիւն և երկարութիւն կը պար-

Վասն բժշկութեան քրտի (ուրու)։

Հաստ հիւանդ և գիւրաբարձ քրտ և կեղք սակաւ առաւոյց մէջ բժշկուած են, ամէն երեկոյ տանական կամ տան և երկուական գեղաշատ առնելով և բարեւոր մը վնասեալ տեղիքն առաւ օճանելիքէն շփելով։

Վասն բժշկութեան քրտի (ուրու) և սրտի (ուրու)։

Առ վեց կամ ութն գեղաշատ գիշերն և առաւտուն մինչև յոգը շաբաթ շարունակ, և օրն երկու հեղ առաւտապէս իմ օճանելիքէն սրտի եղած տեղիքն վրայ դնելով շփելով, ամենայն առաւտու գաւաթ մը կամ աւելի շատ սառն ջուր խմելով, նոյնպէս ևս կողմից գեղաշատ յառաջապէս նայելով ջրի ջուր։ Օգնութեան գլխաւոր գարեջուր, գիւր, օղի և խաւիկ խմել են, տարբերութիւն չունեցող բան ուտել կամ խմել չեն, շատ շարժման կամ գործելու և վաստակելու մօտէն վնասող պահել պիտի այս պարզ գեղաշատութեամբ խիստ և երկարալի տեսակն ևս կը բժշկի։

Վասն բժշկութեան գիշերեան քրտանց։

Գիշերեան քրտանցն որք անկանոնաբար և առանց օգի տարբերութեան մարդոց վերայ կուգան, թորապաւութեան հալմամբ քանի մը տեսակ լեղքային ցաւոյ և բաղմամբիւ օտար մահաւորի հիւանդութեանց, յառաջնութեան նշանքն են, որք և երբեք գլուխ չընկնել կամ գլուխ առնելու չեն գար։ Վասնորոյ առ վեց գեղաշատ ամէն երեկոյ անկողին գնալէն յառաջ, հետն խմելով ջրի թան մը եռացած կաթն, շատ ժուռ կըլլաւ և բաց օգեղած տեղիքում, և այսպիսով թեամբ զինի սակաւ օրից քրտանց գալն բարձրակին կը գաղաւթէ։

Վասն բժշկութեան թորապաւութեան, հարմար (բարակցու) թորապաւութեան անդորրութեան մարմնայ։

Առ երեկոյն և առաւտուն երկու կամ երեք

